

David Alan Frick **28 X 1955–10 XII 2022**

David Alan Frick urodził się w Dover w stanie New Jersey w rodzinie Iwana Fricka i Ruth Hudson Frick. W roku 1973 ukończył York Community High School w Elmhurst, a w latach 1973–1983 studiował języki niemiecki i rosyjski na Indiana University i Yale University. W roku 1983 uzyskał stopień doktora na podstawie pracy *Meletius Smotrycki: The Experience of an Orthodox Humanist*.

Badania Davida Fricka wymagały znajomości języka polskiego, w związku z czym w roku 1980 przybył do Warszawy na intensywny kurs językowy. Przez kilkanaście miesięcy prowadził prace w Polsce, w tym kwerendy archiwalne.

W 1982 roku, po powrocie do Stanów Zjednoczonych, podjął pracę adiunkta na Wydziale Języków i Literatury Słowiańskiej Uniwersytetu Kalifornijskiego w Berkeley, na którym później – po Czesławie Miłoszu – objął posadę profesora. Prowadził m.in. zajęcia z języka, kultury i historii Europy Środkowo-Wschodniej i języka staro-cerkiewno-słowiańskiego. Wypromował ponad dwudziestu doktorantów.

Profesor Frick należy do grona najwybitniejszych współczesnych slawistów, a zarazem badaczy kultury Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Jego dorobek naukowy otwiera wydana w 1989 roku przez Uniwersytet Kalifornijski pionierska monografia, poświęcona przekładom Biblii na język polski w XVI i XVII wieku: *Polish Sacred Philology in the Reformation and the Counter-Reformation: Chapters in the History of the Controversies (1551–1632)*, która w roku 2018 doczekała się przekładu polskiego: *Polska „philologia sacra” w czasach reformacji i kontrreformacji. Kilka kart z historii sporów wyznaniowych (1551–1632)*. Opinie i dysputy zwolenników reformacji i kontrreformacji na temat właściwego przekładu Pisma Świętego na język

polski badał uczony przede wszystkim z perspektywy filologicznej, skupiając się na analizie warsztatu translatorskiego i metod stosowanych przez ówczesnych tłumaczy, by ustalić tekst źródłowy i zasady jego przekładu.

W roku 1995 ukazała się monografia Davida Fricka poświęcona ukraińskiemu humaniście Melecjuszowi Smotryckiemu: *Meletij Smotryc'kyj*, Harvard Ukrainian Research Institute Publications, zaś w roku 2005 opracowany przez badacza wybór pism Smotryckiego: *Rus' Restored: Selected Writings of Meletij Smotryc'kyj, 1610–1630*, Harvard Library of Early Ukrainian Literature. English Translations.

W roku 2008 wydał w Polsce obszerny zbiór materiałów źródłowych *Wilnianie. Żywoty siedemnastowieczne*, Bibliotheca Europae Orientalis, Przegląd Wschodni, Studium Europy Wschodniej. Zawarł w publikacji ponad 200 opublikowanych i skomentowanych tekstów źródłowych, głównie dokumentów sądowych i majątkowych, które obrazują codzienne życie mieszkańców Wilna w XVII stuleciu, nawet w epoce kontrreformacji zachowujących różnorodność kulturową i religijną.

Zwieńczeniem jego wieloletnich badań nad historią i kulturą dawnej Rzeczypospolitej stała się monumentalna praca o mieszkańcach siedemnastowiecznego Wilna: *Kith, Kin and Neighbors. Communities and Confessions in Seventeenth-Century Wilno*, Cornell University Press 2013. W opinii jednego z recenzentów amerykańskich jest to „być może najbardziej kompletna rekonstrukcja codziennego życia mieszkańców wczesnonowożytnego miasta europejskiego, jaka kiedykolwiek powstała, wyznaczająca nowy standard w badaniach nad historią miast, życiem religijnym i wspólnotowym w Europie Wschodniej”. David Frick, podążając za zachowaną szczęśliwie relacją kwartmistrza królewskiego, dokonującego przeglądu miejskich kamienic w ramach przygotowań do wizyty w Wilnie w 1636 roku króla Władysława IV, a także badając archiwa sądowe i kościelne, drobiazgowo zrekonstruował obraz wieloetnicznego i wielowyznaniowego miasta, a także codziennego życia jego mieszkańców: narodzin, chrztu, edukacji, małżeństwa, separacji lub rozwodu, przynależności do cechu, działalności charytatywnej, śmierci i praktyk pogrzebowych. Było to możliwe dzięki analizie skomplikowanej sieci sąsiedzkich interakcji i dynamiki współistnienia zróżnicowanych kulturowo i religijnie grup społecznych. Książkę wysoko ocenili zachodni recenzenci. Wkrótce została przetłumaczona na język litewski (Wilno 2015), zaś w Polsce wyróżniono ją nagrodą „Przeglądu Wschodniego” w kategorii Dzieła zagraniczne.

Profesor Frick był również współwydawcą i redaktorem tomu *Litauen und Ruthenien / Lithuania and Ruthenia. Studien zu einer transkulturellen Kommunikationsregion*, Wiesbaden 2007, autorem kilkudziesięciu artykułów opublikowanych w pracach zbiorowych i w periodykach naukowych:

„Harvard Ukrainian Studies”, „Palaeoslavica”, „Jewish Studies Quarterly”, „Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung”, „Central Europe”. Publikował też prace w języku polskim, m.in. *Libellus chamorum. Protestancka elita mieszczańska a szlachta w siedemnastowiecznym Wilnie*, w zbiorze *Litwa w epoce Wazów. Prace ofiarowane Henrykowi Wisnerowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, Warszawa 2006; *Pochwalki na zdrowie, słowa uszczypliwe, zle a zapamiętane przedsięwzięte umysły. Obelgi starowileńskie ad honorem Durani*, w zbiorze *Amoenitates vel lepores philologiae*, Kraków 2007.

Z kulturą, językiem i literaturą polską łączyły Fricka szczególne związki, fascynacje i sympatie, zapoczątkowane pierwszym pobytem w Polsce w 1980 roku. Podczas kilkudziesięcioletniej działalności naukowej współpracował z wieloma polskimi historykami, slawistami, badaczami języka i kultury staropolskiej, a w roku 2016 został wybrany na członka zagranicznego Polskiej Akademii Umiejętności.

David Frick był również znakomitym tłumaczem. Przełożył na język angielski dwie powieści Jerzego Pilcha: *Moje pierwsze samobójstwo* i *Tysiąc spokojnych miast* – ten ostatni przekład znalazł się wśród kandydatów do nagrody Best Translated Book Award prestiżowego magazynu „The Kirkus Review”. Przetłumaczył też wszystkie znane dotychczas, pisane po polsku listy Fryderyka Chopina: *Chopin's Polish Letters*, Warszawa 2016.

W ostatnich latach życia, razem z Robertem Hassem, wybitnym poetą amerykańskim, pracował nad przekładem nieprzetłumaczonych na język angielski wierszy Czesława Miłosza z lat 1946–1951 i nad książką o polskim nobliście. Poznał go jeszcze w Berkeley, a później kilkakrotnie odwiedzał w Krakowie.

W roku 2021 Frick został laureatem prestiżowej nagrody naukowej im. Benedykta Polaka, przyznawanej badaczom zagranicznym za propagowanie polskich tematów badawczych i współpracę z polskimi naukowcami.

David Frick bardzo lubił polską muzykę, poezję i piosenkę – w młodości uczył się gry na trąbce – szczególnie twórczość artystów z kręgu Piwnicy pod Baranami. Był człowiekiem obdarzonym żywą inteligencją i wyjątkowym poczuciem humoru, a zarazem niezwykle towarzyskim, ciepłym i przyjaznym.

Profesor David Frick zmarł w wieku 67 lat 10 grudnia 2022 roku i spoczął na kalifornijskim cmentarzu El Cerrito. Wydział I Filologiczny Polskiej Akademii Umiejętności stracił nie tylko wybitnego filologa, slawistę, badacza historii i kultury dawnego Wilna, lecz także znakomitego promotora kultury polskiej za granicą.

Roman Mazurkiewicz